

Miljørettet helsevern – Øvre Romerike

Miljørettet helsevern – Øvre Romerike behandler
saker innen fagfeltet for kommunene Eidsvoll,
Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker

Helse- og omsorgsdepartementet
Teatergt. 9
0030 OSLO

Vår ref./arkivkode:
(Oppgis ved svar)
2019/3302-2

Deres ref:

Dato:
19.12.2019

Høring om forslag til ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Det vises til høringsbrev med frist for uttalelse til forslag om ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordning innen 30.12.2019. Forskriften skal erstatte dagens forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Miljørettet helsevern – Øvre Romerike (MHV-ØR) vil gi kommentarer til de endringer som er gjort i paragrafene i forslaget til ny forskrift der det anses som nødvendig å komme med innspill.

Innledningsvis vil vi kommentere at vi finner det underlig at de kommunal fag- og kompetansemiljøene innen miljørettet helsevern ikke er representert i den nedfelte arbeidsgruppen for utarbeidelse av forslaget til ny forskrift. Det er kommunene som fører tilsyn med lovens bestemmelse om miljørettet helsevern og som derfor burde vært representert i arbeidsgruppen. Dette ville tilført prosessen en bredere forankring og økt legitimitet. NEMFO – Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid – ville kunne ivarettatt en slik rolle, alternativt fagfolk fra en interkommunal enhet for miljørettet helsevern, som det finnes mange av.

Kommentarer til de foreslåtte forskriftsbestemmelsene:

- ❖ **Ny § 1 Formål:** Folkehelselovens formål «er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse». Dagens forskrift om miljørettet helsevern og forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. utfyller Folkehelselovens kapittel 3. Det fremgår her at miljørettet helsevern omfatter «faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen». Å trekke ut sosiale faktorer fremstår som en fragmentering

<i>Besøksadresse</i>	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Bankkonto - kommunen</i>	<i>Org.nr.</i>	<i>E-post</i>
	Nannestad kommune		8601.41.96236	964950202	postmottak@nannestad.kommune.no
	Teiealleen 31	<i>Telefaks</i>	<i>Bankkonto - skatt</i>		<i>Internett:</i>
<i>Servicetorget</i>	2030 Nannestad		6345.07.02384		www.nannestad.kommune.no
<i>Åpningstid:–</i>					
8.00 – 15.30					

Post adresseres til Nannestad kommune - ikke til enkeltpersoner

av det som tradisjonelt har vært fokus på i HMS arbeid hvor både helse og miljø innbefatter psykososiale faktorer, samt bidrar til å undergrave folkehelselovens formål.

- Psykososiale forhold er foreslått fjernet fra forskriften med begrunnelse om at dette ivaretas gjennom opplæringsloven og på sikt også barnehageloven. Det er vår oppfatning at dette lovverket tolkes til å omfatte enkeltelever med behov for enkeltvedtak og ikke det generelle psykososiale miljøet ved skolen eller barnehagen. Erfaringsmessig har vi sett at både skoler og barnehager ofte mangler planer for det helhetlige helsefremmende arbeidet med psykososialt miljø i forhold til hele barnegruppen. Departementet har foreslått endringer med formål om et mer helhetlig og harmonisert regelverk og det kan da synes noe merkelig at man fjerner en tydelig kobling til psykososialt miljø i forslaget til ny forskrift. Den nye forskriften burde heller fremholde en tydeligere kobling til opplæringsloven og ny barnehagelov, slik at det på den måten kan bidra til et bedre tverrfaglig samarbeid.
 - Man vet også i dag at det psykiske miljøet har tett sammenheng med det fysiske miljøet og det fremstår derfor som merkelig at denne sammenhengen ikke gjøres tydeligere i forslaget til ny forskrift.
 - Den nye formålsparagrafen trekker frem «barn og elevers helse, trivsel, lek og læring» - alt dette innbefatter en tydelig kobling også til psykososialt miljø uten at dette videreføres i forskriftens bestemmelser. Igjen, dette vil antagelig bidra til enda mer forvirring, fragmentering og at fokuset på det psykososiale miljøet for barnegrupper og ikke bare enkeltindivider vil settes i bakgrunn. Det er nettopp kompetansemiljø innen folkehelse og miljørettet helsevern som tradisjonelt har satt fokus på dette.
- ❖ **Ny § 2 Virkeområder:** MHV-ØR stiller seg positiv til at også skolefritidsordninger og leksehjelpordninger er inkludert i forskriften.
Det stilles derimot spørsmål ved ekskludering av åpne barnehager, barneparker og dagmammaer ettersom intensjonen er å tydeliggjøre krav om helse- og trivselsfremmende miljøer samt forebygge risikosituasjoner. Åpne barnehager og barnehager er ofte lavterskeltilbud til sårbar gruppe små barn som bør ha rett til samme helse- og trivselsfremmende miljøer og at dette ivaretas kommunen.
- ❖ **Ny § 4 Helsemessig tilfredsstillende virksomhet:** «Helsemessig tilfredsstillende» er en svært diffus formulering som erfaringsmessig vil føre til stor grad av ulik tolkning hos de ulike virksomhetene. Slike diffuse formuleringer vil kreve en utstrakt bruk av veileder samt veldig tydelig klargjøring i veilederen. Også krav til hva slags dokumentasjon som kan betraktes som oppfylgende bør gjøres tydelig i ny veileder.
- ❖ **Ny § 9 Måltider og spisetider:** I forslaget til § 9, 1.ledd fremgår det: «Virksomheten skal sørge for gode rammer for måltider som ivaretar måltidets sosiale funksjoner». Dette er etter vår mening en ganske diffus formulering. Høringsnotatet sier følgende:

«Gode rammer for måltider vil nødvendigvis innebære rammer knyttet til både fysisk og psykososiale forhold. Selv om en ny forskrift vil ha hovedfokus på

fysisk miljø, vil (...) også ny forskrift ha formål om å fremme både helse og trivsel. Et godt måltid og god tid til spising forutsetter tilrettelegging både i den fysiske utformingen og i det sosiale rundt måltidet.»

Formuleringen «gode rammer» fremstår som upresist og det vil stille krav til tydeligere presisering i veilederen. I utgangspunktet burde det være unødvendig å måtte gå til veileder for å få svar på hva som ligger i begrepet.

Ettersom lovteksten her omtaler sosiale funksjoner vil vi igjen henvise til det som her tidligere er skrevet om lite tydelig forankring av psykososiale faktorer i forslaget til ny forskrift.

Det gjøres her et hopp til **ny § 15 Godkjenning før oppstart av virksomhet:**

- ❖ Slik den nye forskriften er foreslått fremgår det ikke om miljørettet helsevern skal godkjenne/samtykke til planer for nye barnehager og skoler. Dette faller på sin egen urimelighet i forhold til *ny § 5 Beliggenhet, § 7 Lysforhold, § 8 Lydforhold, § 9 Måltider og spisetider og § 11 Sanitære anlegg.*

Det er etter MHV-ØR sin oppfatning en stor svakhet ved forslaget til ny forskrift at kravet til godkjenning av planer for nybygg eller ombygging ikke er videreført og erstattes med en oppstartsgodkjenning. Ved en slik oppstartsgodkjenning vil det som regel ikke være mulig å gjøre strukturelle endringer på bygg og utearealer samt beliggenhet for å oppfylle ovenfornevnte nye forskriftsbestemmelser. Dette vil undergrave godkjennings- og tilsynsmyndighetens rolle. Hvordan skal f.eks. godkjenningsmyndigheten etter denne forskriften kunne godkjenne en skole eller barnehage som ikke oppfyller krav til utforming av sanitære anlegg?

Konsekvensen vil være at skole- eller barnehageeier selv legger alle premisser for beliggenhet og utforming – uten at kompetansemiljøene innen miljørettet helsevern får fremme sine synspunkter og innsigelser. Med dagens arealkrav legger opp til økt fortetting på bekostning av grøntområder. Vi frykter vi at viktige helsehensyn knyttet til f.eks. lys- og støyforhold, friområder og lekeplasser vil bli nedprioritert eller neglisjert. I høringsnotatet fremgår det at man forutsetter at folkehelsefaglig ekspertise blir involvert underveis i planleggingen. Erfaringsmessig så har vi liten tro på at dette vil skje i praksis og det fremstår som svært fragmentert og lite effektivt at fagmiljø innen miljørettet helsevern ikke trekkes inn på planstadiet ettersom disse etter hvert skal godkjenne virksomhetene på et senere tidspunkt. Dette må så fall kompenseres ved at plan- og bygningsloven revideres for å tydeliggjøre krav om tverrfaglig, les miljørettet helsevern, deltagelse i planarbeid, spesielt i prosjekt som omfattes av forskriften.

Det er i forslaget til ny forskrift satt fokus på oppstartsgodkjenning. Etter MHV-ØR sin erfaring vil det være lite hensiktsmessig med en godkjenning før oppstart da dette ikke vil gi særlig innsikt i hvordan virksomheten har innordnet seg for å oppfylle forskriftens krav. En hver virksomhet vil ha behov for noe tid til «å gå seg til» før alt er på plass. I dag praktiseres en såkalt trinn 2-godkjenning som skal gjøres innen 6 måneder etter oppstart. Dette gir virksomheten mulighet til å etablere et utfyllende internkontrollsystem samt utføre radon- og inneklimatemålinger, som legges til grunn for godkjenningen.

Slik forslaget til ny forskrift er formulert vil konsekvensen bli at fagmiljøer innen miljørettet helsevern skal godkjenne en barnehage eller skole uten å ha gitt innspill til planene og uten at virksomheten har vært i drift. F.eks. vil målinger av inneklime ha liten verdi dersom lokalene er tomme. Det er også vår erfaring at man i for stor grad lener seg på at tekniske bestemmelser i forhold til at radonsikring er fulgt og dermed ikke har rutine for å måle radon ved nybygg. Vi har likevel erfaring med at også nybygg kan ha høye radonverdier.

MHV-ØR vil med bakgrunn i dette fremme forslag om at det i ny forskrift legges tydelige bestemmelser om miljørettet helseverns involvering på planleggingsstadiet og at godkjenning gjennomføres etter en gitt tids drift.

Forslag om krav til oppdatert og langsiktig vedlikeholdsplan støttes. I den sammenheng vil det være viktig med en tydelig presisering i veileder om hvor langvarig en slik vedlikeholdsplan bør være.

- ❖ **Ny § 16 Informasjonsplikt:** Det er med forbauselse vi ser at informasjon til tilsynsmyndigheten ikke er tydeliggjort i forskriftsbestemmelsen. Dette har det vært stort fokus på i Helsedirektoratets tilsyn med kommunenes arbeid med miljørettet helsevern i barnehager og skoler i 2019. Flere kommuner har fått lovbrudd på dagens § 5 i forhold til nettopp manglende rutiner for systematisk informasjon til tilsynsmyndigheten. Dette er viktig informasjon som tilsynsmyndigheten vil kunne legge til grunn for en enda bedre risikovurdering og tilsynsplan.

Med erfaring fra egne tilsyn ser vi at dette er lite kjent hos både kommunene og virksomhetene. Det trekkes frem at dette ikke kommer tydelig frem i dagens forskriftsbestemmelse og kun så vidt er nevnt i veilederen.

Konsekvensen blir at tilsynsmyndigheten igjen må bruke eget skjønn og det blir dårligere mulighet til å følge opp virksomhetene individuelt. Det vil da legges ned ressurser på en generell vurdering uten mulighet til å legge individuelle utfordringer til grunn for både tilsynsaktivitet og oppfølging av råd og veiledningsplikten.

MHV-ØR vil på det sterkeste anbefale at informasjonsplikten tydelig også innbefatter tilsynsmyndigheten.

- ❖ **Ny § 17 Internkontroll:** MHV-ØR anbefaler at man i veilederen gir tydelig beskrivelse av hva som skal inkluderes i virksomhetens internkontrollsystem.

Slik forslaget til ny forskrift er formulert vil dette undergrave miljørettet helseverns mulighet til å ha noen form for reell myndighet og innflytelse til prosesser.

Med hilsen

Miljørettet helsevern – Øvre Romerike

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.